

Mari Jože Osredkar

Prisotnost imen Ciril in Metod med Slovenci 20. in 21. stoletja

Povzetek Prisotnost svetniškega imena in število njegovih nosilcev v nekem narodu je bilo v preteklosti znamenje, koliko je svetnik »ljudski«, torej priljubljen oz. koliko vernikom pomeni. Ali je danes še vedno tako? V raziskavi predstavljamo prisotnost osebnih imen svetniških slovanskih bratov Cirila in Metoda v Sloveniji od leta 1930 pa do današnjih dni, kakor tudi prisotnost njunih imen v poimenovanju ustanov. Ugotavljamo, da je bilo sredi prejšnjega stoletja v Sloveniji relativno veliko moških, ki so nosili svetnikovi imeni. Od 70 tih let dalje pa je bilo čedalje manj otrok, ki so jih starši v slovenske matične knjige dali vpisati z imeni naših dveh svetnikov. Danes je komaj za vzorec novorojencev, ki jim dajo starši ime Ciril ali Metod. Popolnoma enak rezultat imamo pri ženskih oblikah imen slovanskih apostolov. Predpostavljamo, da je tudi pri izbiri imen, ki jih starši dajo otrokom v krščanskih družinah močno prisotna sekularizacija.

Ključne besede: ime, Ciril in Metod, Slovenija, sekularizacija.

Abstract: *Presence of the names Cyril and Methodius among the Slovenes of the 20th and 21st century*

Instances of the use of the names of the saints and the number of persons bearing their names in a specific geographical locale are signs of how individual saints are venerated, and, therefore, their popularity. In this study we will trace the use of the names of the Slavic brothers Saints Cyril and Methodius in Slovenia from 1930 to the present day. In the middle of the last century in Slovenia, relatively speaking, a lot of men bore Saints' names. However, in the last 70 years, evidence shows that fewer and fewer children have been so named by their parents; the proof can be found in the infrequency in which the names of these Slavic saints was entered into the Slovenian name registers. Today there is just a small sampling of newborns whose parents give the name of Cyril and Methodius. Exactly the same trend has been documented with the female form of the name of the Slavic apostles. We will argue that the diminution of the use of these names by parents of Christian families denotes a

stronger and stronger presence of what we call secularization in contrast to traditional Catholic ways.

Keywords: *name, Cyril and Methodius, secularization.*

Uvod

Franc Grivec v svojem delu *Slovanska apostola sv. Ciril in Metod* (1927) našteva načine in razloge za čaščenje sv. Cirila in Metoda. Najprej našteje pet razlogov za njuno čaščenje: prvi razlog za čaščenje sv. bratov je prošnja za ohranitev vere, drugi razlog je prošnja za edinost kristjanov, tretji razlog je prošnja za versko prenovo, četrti razlog navaja sveta brata kot vzor mladini, kot peti razlog pa navaja sveta brata kot zaščitnika učiteljem in katehetom. Nato se prof. Grivec vpraša, zakaj je pri nas sv. Cirilu in Metodu posvečenih tako malo cerkva in oltarjev, ter doda, da drugi narodi veliko bolj časte svoje apostole. Zanimivo, da prof. Grivec med načini čaščenja slovanskih apostolov ne omenja imenovanja otrok po Cirilu in Metodu. Eden izmed načinov čaščenja svetih bratov Cirila in Metoda je zagotovo tudi poimenovanje otrok z njunima lastnima imenoma.

V Konstituciji o svetem bogoslužju Drugega vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora beremo, da je Cerkev »v letni krog vpletla spomine mučencev in drugih svetnikov, ki so po mnogovrstni Božji milosti dosegli popolnost in že uživajo večno blaženost ter pojo Bogu v nebesih popolno hvalo in za nas prosijo. S svetniškimi godovi namreč Cerkev oznanja velikonočno skrivnost v svetnikih, ki so s Kristusom trpeli in so z njim poveličani; postavlja pred vernike njihov zgled, ki naj jih po Kristusu pritegne k Očetu; po njihovem zasluženju tudi prosi Božjih darov« (B 104). Ko se spominjamo svetnikov, poveljučujemo Boga in imamo pred očmi zglede njih, ki so bili ljudje, kakor mi, in so uspeli živeti po Evangeliju. Svetniki pa nas, kakor pravi drugi hvalospev v Rimskem misalu, »spodbujajo s svojim svetlim zgledom in nas vedno podpirajo s svojo bratsko priprošnjo, da bi se tudi v nas uresničevala skrivnost odrešenja« (Rimski misal). Imenovanje otrok po svetnikih je vsekakor izraz vere in tudi način ohranjanja vere.

Nomen est omen

Čaščenje oseb, za katere so ljudje verovali, da žive pri Bogu, je zelo staro. V svetem pismu najdemo stare zapise sklicevanja na te osebe. Primere sklicevanja na osebe, ki so pri Bogu, torej svetnike, najdemo že v staro zavezni Danijelovi knjigi, kjer beremo: »Ne zavračaj nas zaradi svojega

imena in ne razdiraj svoje zaveze. Ne odteguj nam svojega usmiljenja, zaradi Abrahama, svojega ljubljenca, zaradi Izaka, svojega služabnika in Izraela, svojega svetega, ki si jim obljubil, da boš namnožil njih zarod kakor zvezde na nebu in kakor pesek ob morski obali» (Dan 3, 34–35). Pismo Rimljanom pa vse krščene imenuje svete: »Vsem, ki ste v Rimu Božji ljubljenci, poklicani in sveti, milost vam in mir od Boga, našega Očeta, in od Gospoda Jezusa Kristusa« (Rim 1,7). Tisti, ki so za Kristusa prelili svojo kri, torej umrli mučeniške smrti, pa so bili v prvih stoletjih krščanstva postavljeni za vzor. Mučeniška smrt svetega Štefana (Apd 6–7) je bila zgled za vse, ki so jim stregli po življenju zaradi Kristusovega imena. V krščanski zgodovini je najpreprostejši izraz čaščenja svetnikov postalo ime, ki ga je dobil krščanec po svetniku, ki mu je bil postavljen za vzor.

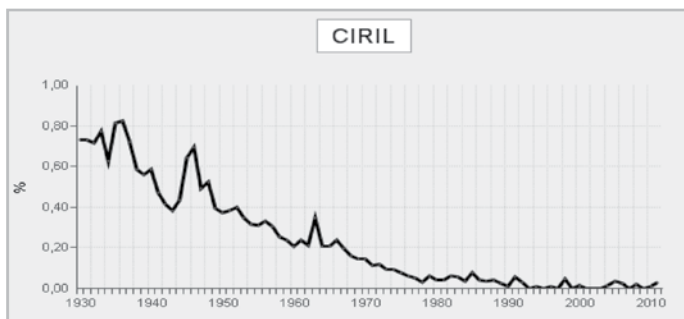
V krščanstvu ime še zdaleč ni samo »beseda« po kateri se ljudje razlikujemo med seboj. V preteklosti je zagotovo obstajalo prepričanje, da izgovarjanje imena pomeni oblast nad bitjem, kateremu je ime lastno. Tako si lahko tudi razlagamo prepoved izgovarjanja Božjega imena. Hkrati pa prepričanje, da ime odkriva lastnosti tistega, ki ga nosi ali pa črpa moč od svojega prvega nosilca, oz nebeškega zavetnika. Tako tudi latinski pregovor pove, da ima ime svoj pomen. Poseben pomen ima ime za verne starše. Krščanski starši poimenujejo rojence po svetnikih, ki so staršem simpatični, oz, ki jih postavljajo za vzor svojim otrokom. Tridentinski vesoljni cerkveni zbor je, v obrambo proti protestantom, ki so svoje otroke poimenovali tudi po starozaveznih osebnostih, zapovedal, da morajo katoliški starši svoje otroke krstiti izključno po novozaveznih sveto pisemskih osebnostih in po krščanskih svetnikih (Keber 2008). Zakonik cerkvenega prava iz leta 1917 je v 761. kanonu določal, naj župniki v primerih, da starši kljub opozorilu izberejo nekrščansko ime, »dostavijo ime kakega svetnika in naj v krstno knjigo vpišejo obe imeni«. Katekizem katoliške cerkve, ki temelji na nauku Drugega vaticanskega cerkvenega zbora pa v členu št. 2156 pravi: »Zakrament je krsta podeljen »v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha« (Mt 28,19). Pri krstu gospodovo ime posveti človeka in kristjan dobi svoje ime v Cerkvi. Lahko je to ime svetnika (svetnice), se pravi učenca, ki je živel v zgleadni zvestobi svojemu Gospodu. Zavetništvo svetnika (svetnice) daje na voljo vzor ljubezni in zagotavlja priprošnjo svetnika (svetnice). »Krstno ime« more tudi izražati to ali ono krščansko skrivnost ali kr-

ščansko krepost. »Starši, botri in župniki naj skrbijo, da krščanec ne bo imel imena, ki bi bilo tuje krščanskemu čutu.« (ZCP, kan. 855).

Toda v zadnjih 50 tih letih, še posebno po slovenski osamosvojitvi tudi v katoliških družinah najdemo vrsto imen, ki nimajo povezave s krščanstvom. Ker sta bili v preteklosti prisotnost in številčnost imena v nekem narodu močno znamenje, koliko je svetnik priljubljen, je naš namen najprej predstaviti pogostnost imena Ciril in Metod pri ženskah in moških v 20. in 21. stoletju v Sloveniji, nato pa naštetih ustanove, ki nosijo svetnikovi imeni. Pri raziskovanju si bomo pomagali s podatki, ki jih nudi Statistični urad republike Slovenije.

Pregled prisotnosti imena Ciril po obdobjih rojstva

Obdobje rojstva	Število moških s tem imenom	Delež moških s tem imenom od vseh moških	Razvrstitev po pogostnosti
do 1930	182	0,8 %	17
1931-1940	419	0,7 %	24
1941-1950	468	0,5 %	40
1951-1960	466	0,3 %	58
1961-1970	322	0,2 %	84
1971-1980	114	0,1 %	173
1981-1990	58	0,0 %	227
1991-2000	16	0,0 %	333
2001-2011	12	0,0 %	441

Slika 1: Graf prikazuje število moških oseb, vpisanih v rojstno knjigo z imenom Ciril od leta 1930 do 2010; vir Statistični urad RS.

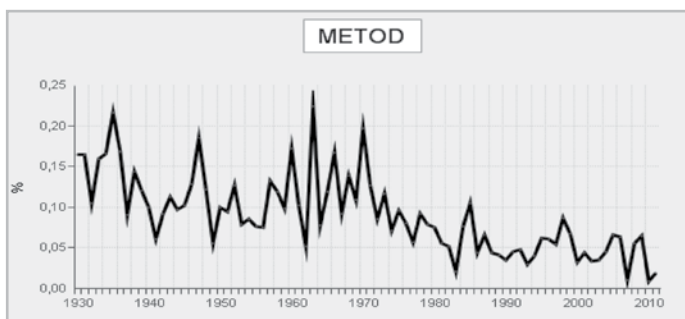
Ime Ciril je bilo v Sloveniji zelo pogosto pred drugo svetovno vojno. Iz grafa statističnega urada je razvidno, da je do leta 1930 kar 0,8 % moških prebivalcev v Sloveniji nosilo to ime oz, da je bilo 17. najbolj

pogosto ime med Slovenci. Naslednje desetletje, od 1931 pa do 1940, je bilo 419 moških novorojencev poimenovanih z imenom Ciril, toda delež prisotnosti imena Ciril se zmanjša za 0,1%. Tudi razporeditev po pogostnosti nam kaže zdrs po lestvici navzdol. Največje število poimenovanj moških novorojencev z imenom Ciril slovenske matične knjige beležijo v štiridesetih letih (468) in v petdesetih letih prejšnjega stoletja (466). Tudi v tem obdobju se delež prisotnosti imena Ciril v moški populaciji zmanjša zaradi povečanja števila moških. Nato pa se tudi število novorojenih Cirilov začne zmanjševati. V šestdesetih letih je s tem imenom poimenovanih tretjina manj dečkov kot v predhodnem desetletju (322), od sedemdesetih let dalje pa krivulja strmo pada. Leta 1971 so v Sloveniji našeli 4316 Cirilov, v naslednjem desetletju 7179, kar je ime Ciril takrat na lestvici pogostnosti imen uvrščalo na 59. mesto (Keber 1988). V prvem desetletju novega tisočletja je bilo novorojenih Cirilov le še 12, kar pomeni 441. mesto med vsemi imeni, ki so jih novorojenci v tem desetletju v Sloveniji prejeli.

Če primerjamo leta pred drugo svetovno vojno, ko je bil delež imena Ciril v slovenski moški populaciji 0,8 %, s prvim desetletjem tretjega tisočletja, ko se je ta delež zmanjšal na manj od desetinke procenta, vidimo, da ime Ciril v Sloveniji izginja. To nam nazorno prikazuje graf števila moških oseb vpisanih v rojstno knjigo z imenom Ciril od leta 1930 do 2010. V letu 2013 je v matičnih knjigah v Sloveniji najti 2057 moških oseb, ki nosijo ime po sv. Cirilu. Med vsemi moškimi pa je ime Ciril uvrščeno na 111. mesto.

Pregled prisotnosti imena Metod po obdobjih rojstva

Obdobje rojstva	Število moških s tem imenom	Delež moških s tem imenom od vseh moških	Razvrstitev po pogostnosti
do 1930	21	0,1 %	111
1931-1940	86	0,1 %	94
1941-1950	105	0,1 %	117
1951-1960	160	0,1 %	133
1961-1970	196	0,1 %	119
1971-1980	138	0,1 %	155
1981-1990	76	0,1 %	193
1991-2000	51	0,1 %	172
2001-2011	43	0,0 %	239

Slika 2: Graf prikazuje število moških oseb, vpisanih v rojstno knjigo z imenom Metod od leta 1930 do 2010; vir Statistični urad RS.

Metod je bilo v Sloveniji veliko manj pogosto ime od Cirila, ki smo ga pravkar predstavili. Iz grafa statističnega urada pa je razvidno, da je vse obdobje, od predvojnega časa pa do preloma tisočletja, njegov delež prisotnosti med imeni v Sloveniji vedno zavzemal 0,1%. Vendar tudi pri imenu Metod lahko sledimo postopnemu upadanju števila moških, ki nosijo ime drugega od svetih slovanskih bratov. Do leta 1930 se ime Metod uvršča na 111. mesto med moškimi imeni v Sloveniji. Nominalno število Metodov v desetletjih od 1931 do 1970 narašča, vendar delež, kakor smo zgoraj zapisali, ostaja enak. Po tem letu pa število dečkov, ki jih starši imenujejo Metod zelo upade. Največje število poimenovanj moških novorojencev z imenom Metod slovenske matične knjige beležijo v šestdesetih letih (196) prejšnjega stoletja. Leta 1971 so v Sloveniji našli 966 Metodov (Keber 1988). Nato pa se število novorojenih Metodov začne zmanjševati. V osemdesetih letih je s tem

imenom poimenovanih 76 dečkov, v devetdesetih 51, v prvem desetletju novega tisočletja je bilo novorojenih Metodov 43, kar pomeni 239. mesto med vsemi prisotnimi imeni v Sloveniji. V primerjavi z imenom Ciril, ki je bilo v preteklosti veliko bolj prisotno v Sloveniji kot ime Metod, pa opazimo, da je v prvem desetletju tretjega tisočletja več dečkov dobilo ime po Metodu, kakor po Cirilu. V letu 2013 je v matičnih knjigah v Sloveniji najti 876 moških oseb, ki nosijo ime po sv. Metodu. Med vsemi moškimi pa je ime Metod uvrščeno na 179. mesto.

Pregled prisotnosti ženskih oblik imen slovanskih apostolov po obdobjih rojstva

Obdobje rojstva	Število žensk s tem imenom	Delež žensk s tem imenom od vseh žensk	Razvrstitev po pogostosti
do 1930	79	0,1 %	81
1931-1940	126	0,1 %	87
1941-1950	155	0,1 %	105
1951-1960	140	0,1 %	159
1961-1970	109	0,1 %	192
1971-1980	36	0,0 %	323
1981-1990	10	0,0 %	531
1991-2000	3	0,0 %	781
2001-2011	3	0,0 %	808

Slika 3: Razpredelnica prikazuje število ženskih oseb, vpisanih v rojstno knjigo z imenom Cirila od leta 1930 do 2010; vir Statistični urad RS.

Cirila, ženska oblika imena prvega od slovanskih apostolov, je v Sloveniji občutno manj razširjena od moške oblike. Delež žensk s tem imenom je bil do druge svetovne vojne 0,1 % oz., je bilo to 81. najbolj pogosto ime med Slovenkami. Odstotkovno delež imena med slovenskimi ženskimi imeni ostaja nespremenjen do sedemdesetih let, ko so v Sloveniji našli 943 Ciril (Keber 1988). Največ deklic je dobilo to ime v štiridesetih (155) in petdesetih (140) letih. Nato pa se število novorojenih Ciril začne zmanjševati. V šestdesetih letih je s tem imenom poimenovanih 109 deklic, v sedemdesetih letih 36, v osemdesetih let 10, v devetdesetih letih in v prvem desetletju tretjega tisočletja pa so v rojstne knjige zapisali le po 3 nove Cirile.

Če primerjamo leta pred drugo svetovno vojno, ko je bil delež imena Cirila v slovenski ženski populaciji z 0,1 % na 87 mestu, s prvim de-

setletjem tretjega tisočletja, ko se je ta delaž zmanjšal na manj od desetinke procenta, na lestvici poimenovanj v desetletju pa ime Cirila zavzema 808. mesto, vidimo, da ime Cirila v Sloveniji izginja. V letu 1971 je bilo v matičnih knjigah v Sloveniji najti 943 ženskih oseb, ki nosijo ime po sv. Cirilu. V letu 2013 pa jih je samo 661. Med vsemi ženskimi imeni se ime Cirila uvršča na 234. mesto.

Obdobje rojstva	Število žensk s tem imenom	Delež žensk od vseh žensk	Razvrstitev po pogostnosti
do 1930	z	z	Z
1931-1940	21	0,0 %	248
1941-1950	48	0,0 %	212
1951-1960	75	0,1 %	230
1961-1970	81	0,1 %	230
1971-1980	46	0,0 %	273
1981-1990	21	0,0 %	379
1991-2000	z	z	z
2001-2011	z	z	z

z - podatek zaradi statistične zaupnosti ni objavljen.

Slika 4: Razpredelnica prikazuje število ženskih oseb, vpisanih v rojstno knjigo z imenom Metoda od leta 1930 do 2010; vir Statistični urad RS.

Še manj od Cirile je na lestvicah pogostnosti v Slovenije uvrščeno žensko ime Metoda. Pred drugo svetovno vojno je bil delež imena Metoda v odnosu do vseh ženskih imen manjši od 0,0%. Majhno rast število Metod opazimo v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ko delež doseže desetinko odstotka. Leta 1971 je v slovenskih matičnih knjigah vpisanih 297 ženskih oseb z imenom Metoda in 13 oseb z imenom Metodija. V sedemdesetih letih in kasneje pa je ime Metoda čedalje redkeje podeljeno novorojenim deklicam. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja in v prvem desetletju novega tisočletja, statistični urad majhnega števila zaradi zaupnosti ne objavlja. To pomeni, da je število zelo majhno. V letu 2013 je v Sloveniji 308 žensk, ki nosijo ime po drugem izmed slovenskih svetih bratov, kar ime uvršča na 347. mesto.

Prisotnost imen svetih bratov pri slovenskih ustanovah

Primerjava prisotnosti moških in ženskih oblik imen slovanskih apostolov kaže, da se v vseh štirih primerih število moških in žensk, ki se imenujemo po Cirilu in Metodu število hitro zmanjšuje. Število dečkov, ki

so jih v zadnjem desetletju starši poimenovali po Cirilu in Metodu je še za vzorec, medtem, ko že je število deklic zanemarljivo majhno. Imena slovanskih apostolov zasledimo še pri starejši populaciji, medtem, ko jih med otroci skoraj ni več.

Poleg oseb pa se po slovanskih apostolih imenujejo tudi organizacije. Nekaterne cerkvene ustanove, ki so bile poimenovane po slovanskih apostolih, so že prenehale z delovanjem, druge še delujejo. Družba sv. Cirila in Metoda, ki je bila ustanovljena v Ljubljani leta 1885, da bi krepila slovensko narodno zavest je prenehala z delovanjem s koncem druge svetovne vojne. Prav tako je leta 1990 prenehalo z delovanjem Ciril-Methodovsko društvo katoliških duhovnikov, ustanovljeno leta 1949, ki se je sicer leta 1970 preimenovalo v Slovensko duhovniško društvo. Slovenska škofovska konferenca pa še vedno podeljuje odlikovanje, ki se imenuje Odličje sv. Cirila in Metoda. Prav tako je v Sloveniji ponovno oživljeno Apostolstvo sv. Cirila in Metoda, ki je bilo ustanovljeno leta 1891 v Velehradu na Češkem z namenom širiti ekumensko idejo svetih bratov. V Sloveniji je to idejo zagovarjal in spodbujal že blaženi škof Anton Martin Slomšek, ki je ustanovil Bratovščino sv. Cirila in Metoda, ki je konec 19. stoletja zamrla. Po drugi svetovni vojni je tudi Apostolstvo sv. Cirila in Metoda zamrlo in bilo ponovno oživljeno v devetdesetih letih prejšnjega stoletja po osamosvojitvi Slovenije.

V Sloveniji je Cirilu in Metodu posvečenih šest rimo katoliških cerkva: Župnijska cerkev za Bežigradom v Ljubljani, ki jo je zgradil arhitekt Plečnik, župnijska cerkev na Teznem v Mariboru, župnijska cerkev v Radencih, župnijska cerkev Podgrad v slovenski Istri, župnijska cerkev Brje in župnijska cerkev na Škofljici pri Ljubljani.

Tudi grškokatoliška cerkev v Metliki je posvečena sv. Cirilu in Metodu. Ob ljubljanskem parku Tivoli pa stoji Srbska pravoslavna cerkev v Ljubljani, katere zavetnika sta sv. brata Ciril in Metod.

Nikakor pa ne moremo mimo dejstva, da trg v centru Ljubljane nosi omembo svetih bratov. Prostor, kjer stoji ljubljanski nadškofijski ordinariat namreč tudi nosi ime po slovanskih apostolih. Če se bo trend (ne)prisotnosti osebnih imen pri slovenskih družinah nadaljeval s hitrostjo, ki nam jo prikazujejo grafi Statističnega urada RS, bodo ta trg in omenjene cerkve kmalu edini nosilci imen svetih slovanskih bratov. Zakaj upad prisotnosti imen svetih slovanskih bratov v Sloveniji?

Sekularizacija in krščanska imena

Na Drugem vatikanskem koncilu so zapisali: »Človeštvo stoji danes v novem obdobju svoje zgodovine. Temu obdobju dajejo pečat globoke in nagle spremembe, ki polagoma zajemajo ves svet (CS 4,2)«. V opisanju hitrih sprememb daje dokument *Gaudium et spes* slutiti, da se je človek znašel v nemajhnih težavah. Naštevava težave, ki izvirajo iz nepravilno razdeljenega bogastva zemlje in iz novih oblik zasužnjenosti. Pogojene so z izgubo duhovnih vrednot. Skoraj petdeset let po koncilu so spremembe v svetu še številčnejše, človekove težave pa so se pomnožile. Zato je tudi sprememba na verskem področju toliko bolj očitna. Kdor spremlja versko prakso v zadnjih desetletjih, je priča »izpraznjenju« cerkva. Ljudje se imajo sicer za verne, toda k maši jih ni vsako nedeljo. Vendar se spremenjena verska praksa ne odraža le preko obiskovanja obredov, temveč tudi preko poimenovanja otrok v krščanskih družinah.

Ugotovili smo, da se je prisotnost imen svetih slovanskih bratov v Sloveniji praktično izničila. Kar bi lahko pomenilo, da slovenskim katoličanom Ciril in Metod ne pomenita več dosti, oz. da se zanju ne zmenijo kaj dosti. Če bi raziskovali gibanje prisotnosti drugih katoliških imen v Sloveniji, bi prišli do enakih rezultatov. Jožetov, Marij, Frančiškov in Terezij danes med mlajšo populacijo praktično ni več zaslediti. Zakaj?

Sociologi res ugotavljajo upad števila katoličanov v Sloveniji, vendar se še vedno opiramo na podatke zadnjega ljudskega štetja, ki je ugotovilo, da je v Sloveniji še vedno več kot polovica prebivalstva Slovenije katoliškega. Če bi torej vsi katoliški starši svoje otroke krstili z imeni svetnikov, bi bili naši rezultati bistveno drugačni. Če pogledamo v krstne knjige naših katoliških župnij, pa tam najdemo napisana imena kot so Lan, Maj, Nik...

V religiji je nekaj bistvenega in nespremenljivega, veliko pa je le obrobnega, torej v pomoč, da se bistvo ohranja. In ta pomoč se, glede na potrebe, iz obdobja v obdobje spreminja. V krščanskem življenju je evangelij nespremenljiv, to je ustava Katoliške cerkve. Kako se bo evangelij izražal v posameznih zgodovinskih obdobjih, pa urejajo odloki, zakonodaja posameznih koncilov, in sicer glede na okoliščine in potrebe. Ker je interes Cerkve, da njeni člani ohranjajo vero, Katoliška cerkev v cerkvenih zapovedih svojim vernikom določa versko prakso, ki jo lahko

imenujemo institucionalna. Na primer: »bodi ob nedeljah in zapovedanih praznikih pri sveti maši, pôsti se zapovedane postne dni, spovej se svojih grehov vsaj enkrat v letu in vsaj v velikonočnem času pojdi k obhajilu, sklepaj zakon po cerkvenih določbah ...« Cerkveno učiteljstvo vernikom določa, kako naj izražajo svojo vero (obredi, zapovedi...) in jim s tem daje pomoč in oporo za ohranjanje in krepitev njihove osebne vere. Nikakor pa danes Cerkev ne more več zapovedovati, kakšna imena naj krščanski starši dajejo svojim otrokom. Kljub zmanjšanju števila klasičnih krščanskih imen, kakršni sta Ciril in Metod, vera med Slovenci ne izginja, le izrazi vere se spreminjajo. Razlog za to dejstvo zagotovo ni zmanjšanje števila katoličanov v Sloveniji, temveč postavljamo tezo, da je razlog za izginjanje imen Ciril in Metod v slovenskem prostoru sekularizacija.

Tu gre v bistvu za spremembo verske prakse oz. za pojav, ko se vera ne izraža v javnem življenju. Pravzaprav je sekularizacija vernikovo odstopanje od institucionalnih oblik izražanja vere. Tudi odstopanje od v preteklosti uveljavljenih poimenovanj otrok po velikih svetnikih. Verska praksa je namreč odraz vsakdanjega načina življenja in se spreminja. Njeno spreminjanje pa je pogojeno s spreminjanjem kulture – načina življenja. Skladno s spremembami načina življenja se spreminja tudi verska praksa. Lep primer spremembe načina je preselitev vernika iz vasi v mesto. Slovenec ni izgubil vere, je le »sekulariziran«. To pomeni, da je izgubil ustaljeno izražanje vere in zato potrebuje njeno ponovno ovrednotenje. Še več, postavili bomo tezo, da gre pri sekularizaciji, ki je v bistvu posebna oblika individualizma, za izrazito religiozno-teološki problem v najbolj radikalnem pomenu besede: spreminja se to, kar veže ljudi med seboj. Danes te vezi niso omejene na ozek krog ljudi. Tehnična sredstva, ki omogočajo moderno komunikacijo so povod, da starši pobirajo imena iz španskih telenovel oz. iz kultur z drugih koncev sveta in jih poslovenijo. Francoski sociolog Marcel Gauchet trdi, da so krščanstvo, ki sprejema sekularizem in kristjani, ki vstopajo v proces sekularizacije, posredno krivi za izginjanje religijskih izrazov¹ (Gauchet 1985). Torej tudi za izginjanje krščanskih osebnih imen, med katerimi sta bila za Slovence v preteklosti zelo pomembni imeni sv. bratov Cirila in Metoda.

¹ Vero razumemo kot posameznikov odnos do Boga, religija pa je institucionalizirano izražanje vere.

Zaključek

V naši raziskavi smo ugotovili, da se prisotnost osebnih imen slovanskih apostolov med Slovenci manjša. Čedalje manj je otrok, ki jih starši poimenujejo z imenom Ciril ali Metod. Deluje še nekaj cerkvenih ustanov, ki v imenu nosijo imeni svetih bratov in peščica cerkva, ki ju imajo za zavetnika. Če upoštevamo proces sekularizacije, ki se v zadnjih desetletjih nezadržno širi tudi v Sloveniji, lahko razumemo razlog za izginjanje omenjenih imen iz slovenskega prostora. Vendar ne gre za to, da slovenski katoličani ne bi več spoštovali svetih bratov Cirila in Metoda. Slovenci ju še vedno častijo. Le v javnosti tega ne želijo pokazati. Klicanje po imenu pa je zelo javno dejanje.

Reference

- B - Konstitucija o svetem bogoslužju.** 1980. V: Koncilski odloki drugega vatikanskega koncila. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat v Ljubljani.
- CS - Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu.** 1980. V: Koncilski odloki drugega vatikanskega koncila. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.
- Gauchet, Marcel.** 1985. *Le désenchantement du monde*. Paris: Gallimard.
- Grivec, Franc.** 1927. *Slovanska apostola sv. Ciril in Metod*. Ljubljana: Apostolstvo sv. Cirila in Metoda.
- Katekizem katoliške Cerkve.** 1993. Ljubljana: Slovenska škofovska konferenca.
- Keber, Janez.** 1988. *Leksikon imen*. Celje: Mohorjeva družba.
- Lenarčič, Simon.** 2012. *Vse o imenih v Sloveniji*. Ljubljana: Modrijan.
- Rimski misal.** 1992. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.
- Statistični urad Republike Slovenije.** <http://www.stat.si/imena.asp> (pridobljeno 25. avgusta 2013).

Statistični urad Republike Slovenije. 2002. Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002. http://www.stat.si/popis2002/si/rezultati/rezultati_red.asp?ter=SLO&st=8 (pridobljeno 29. februarja 2012).

ZCP–Zakonik cerkvenega prava. 1983. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.

Vladimir Vukašinović

Doprinos episkopa Atanasija (Jevtića) savremenoj liturgijskoj polemici u SPC

Povzetek: *Prispevek episkopa Atanasija (Jevtića) k sodobni liturgični polemiki v SPC*

Avtor ob analizi štirih zbornikov liturgičnih tekstov in enem prevodu – rekonstrukciji Liturgije sv. Janeza Zlatoustega iz 14. stoletja – kaže osnovne zakonitosti liturgične teologije episkopa Atanasija Jevtića. V delu odkriva dinamičen in ustvarjalen, vendar hkrati tradicionalen pristop vzajemnega prežemanja in preloma zakona vere in zakona molitve, kar je značilno za teologijo tega avtorja.

Ključne besede: Atanasije Jevtić, liturgika, liturgična obnova, liturgična polemika.

Abstract: Autor u radu analizirajući četiri zbornika liturgijskih tekstova i jedan prevod – rekonstrukciju *Liturgije* Svetog Jovana Zlatoustog iz 14. veka pokazuje osnovne principe liturgijske teologije Episkopa Atanasija Jevtića. On otkriva dinamičan i stvaralački a istovremeno tradicionalan pristup uzajamnog prožimanja i prelamanja zakona vere i zakona molitve koji karakterišu teologiju ovog autora.

Ključne reči: Atanasije Jevtić, liturgija, služebnik, liturgijska obnova, liturgijska polemika.

Summary: *Bishop Athanasius's (Jevtić) contribution to the contemporary liturgical polemics in the SPC*

Author of this paper by analyzing the four collections of liturgical texts and a translation - the reconstruction of the Liturgy of St. John Chrysostom from 14th century shows the basic principles of liturgical theology of the Bishop Athanasius Jevtic. He reveals the dynamic and creative and at the same time the traditional approach of mutual interaction and refraction of law of faith and law of prayer that characterize the theology of Bishop Jevtic.

Key words: *Athanasius Jevtic, liturgy, Service book, liturgical renewal, liturgical controversy.*